

OSMANLI ARAŞTIRMALARI

XXVIII

Neřir Heyeti - Editorial Board

Halil İNALCIK - İsmail. E. ERÜNSAL

Heath W. LOWRY - Feridun EMECEN

Klaus KREISER

Misafir Editörler

Hatice AYNUR - Mehmet KALPAKLI

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES

XXVIII

Prof. Dr. Mehmed ÇAVUŐOĐLU'na

ARMAĐAN - IV

İstanbul - 2006

SÖZDEN YAZIYA ESKİ TÜRK EDEBİYATI ÇALIŞMALARI
ÜSTÜNE BAZI GÖZLEMLER
1990-2005*

*Hatice AYNUR***

Gerek sosyal bilimlerde gerekse fen bilimlerinde bir alanın bilimsel olarak varlığını gösteren, alanın kendi içinde meşru ve oturmuş, istikrarlı bir disiplin olduğuna dair önemli unsurlardan biri, alanın uzmanlarının düzenledikleri ve katıldıkları ulusal ve uluslararası düzeyde toplantılardır. Akademik bir alanla ilgili üniversitelerde dersler verilmesi, doktora ve yüksek lisans tezleri yapılması önemli ilk adımlar olmakla beraber, alanın uzmanlarının düzenledikleri ve katıldıkları ulusal ve uluslararası düzeyde toplantılar, bir alanın akademik dünyadaki bilimsel kimliğini pekiştirir. Bunun yanı sıra, alanın uzmanlarının yazdığı kitapların, makalelerin, yayınladıkları dergilerin ve mesleki örgütlenmelerinin alanın bağımsız bilimsel bir kimlik kazanmasına önemli katkısını belirtmek gerekir.

Bu yazının konusu, yukarıda değindiğimiz, bir alanın bilimsel kimliğinin oluşmasına önemli katkısı olan ulusal, uluslararası toplantılar ve bu toplantılarda sunulan bildirilerin Eski Türk Edebiyatı alanındaki durumudur. Geçmişe yönelik elde şimdilik geçmişe dönük yeterli ve derli toplu bir veri olmamasından dolayı değerlendirme 1990-2005 yıllarıyla sınırlı kalmaktadır.

* Bu yazının başlığı, Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü araştırma görevlileri ve Yüksek Lisans öğrencileri tarafından 1994'te ilk kez düzenlenen ve düzensiz aralıklarla bugüne kadar 4 kez yapılan *Sözden Yazıya: Edebiyat Sohbetleri* (kitap başlığı *Yazıdan Söze: Edebiyat Sohbetleri*) adlı toplantı dizisinin adından mülhemdir.

** Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Bu yıllara ait veriler ise, tarafımdan hazırlanan *Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları: Tezler, Yayınlar, Haberler Toplu sayı: 1990-2005'e* dayanmaktadır. Önce konuyla ilgili genel bir değerlendirme, ardından bu dönemde düzenlenen bilimsel toplantılarla ilgili verilerin sayısal ve içerik değerlendirilmesi yapılacaktır.

Yukarıda belirtildiği üzere, Eski Türk edebiyatı çalışmalarının tarihsel gelişimi üzerinde ayrıntılı bir çalışma olmadığından burada önce Türkiye üniversitelerinde *Eski Türk Edebiyatı* alanının tarihsel gelişimi üzerine kısaca durmak istiyorum. İlk üniversite olan Darülfünûn'da Eski Türk Edebiyatıyla ilgili dersler önce *Târîh-i Edebiyât-ı Osmânî* başlığı altında verilir.¹ İlk doktora tezi ise Ali Nihad Tarlan tarafından 1922'de İstanbul Üniversitesi'nde (o zamanki adıyla Darülfünûn) yapılır.² Sadece Eski Türk edebiyatı alanının değil Türkoloji'nin bir çok alanının bilimsel ve akademik bir kimlik kazanmasını sağlayan Fuad Köprülü'nün bildirimleri ise alanın ilk bildirimleri olarak kabul edilebilir.³ Şunu da eklemek gerekir ki Darülfünûn'da edebiyat dersleri veren başka hocaların da katıldığı toplantılar, sunduğu bildirimler olabilir, ancak daha önce de belirtildiği üzere bu konuda elde derli toplu bir çalışma yoktur.

Türkoloji'nin bütün alanlarını kapsayan ve bir müddet süreklilik arz eden ilk toplantı, İÜ Edebiyat Fakültesi Türkiyat Araştırma Merkezi'nin dört yılda bir uluslararası, iki yılda bir ulusal olarak düzenlediği Türkoloji Kongreleridir. İlk kez uluslararası düzeyde 15-20 Ekim 1973'te *I. Milletlerarası Türkoloji Kongresi*, ulusal düzeyde ise *Birinci Millî Türkoloji Kongresi (1978)* başlığı ile gerçekleştirilen bu kongre dizisi, ulusal *IX. Milli Türkoloji Kongresi, 15-19 Eylül 1997*de ve uluslararası olarak *VII. Milletler Arası Türkoloji Kongresi, 8-*

1 Osmanlı dönemi Türk edebiyatıyla ilgili derslerin üniversitelerde verilmesinin tarihi gelişimi üzerine müstakil çalışma henüz yoktur. Celile Eren Arıt, "Tanzimattan sonra Türk dili-edebiyatı eğitimi ve öğretimi: 1839-1923," *Yayınlanmamış Doktora Tezi (İstanbul Üniversitesi, 2004)*'te üniversite düzeyinde Türk edebiyatı dersleri hakkında bilgi bulunmaktadır.

2 "İslâm edebiyatında Leylâ ve Mecnûn mesnevisi," *Doktora Tezi (İstanbul Üniversitesi, 1922)*, 162 y.

3 Fuad Köprülü'nün bibliyografyası için bkz. Şerif Hulûsî Sayman, *O. Prof. Dr. Fuad Köprülü'nün yazıları için bir bibliyografya: 1913-1934* (İstanbul: Burhaneddin Matbaası, 1934; 2.bs (İstanbul: Muallim Ahmet Halit Kitabevi, 1940); Aynı yazar, "Fuad Köprülü'nün ilmî neşriyatı," *Fuad Köprülü Armağanı* (Ankara: Ankara Üniversitesi, 1953), xxv-liii; Fevziye Abdullah Tansel, "Memleketin acı kaybı: Prof. Dr. Fuad Köprülü," *Belleten*, no 120 (1966): 621-36.

12 Kasım 1999'da son kez düzenlenmiştir. Bu toplantıların programlarına bakıldığında Türk Edebiyatı ile ilgili oturumlara yurt içinden ve yurt dışından çok sayıda Eski Türk Edebiyatı uzmanın bildiri sunarak katıldığı görülmektedir. Türkoloji alanına büyük katkısı olduğu kuşku götürmez bu kongre üzerine, toplantıda sunulan bildirilerin, katılımcıların bir dökümü, ele alınan konuların ilgili alanlarına katkısı ve etkisi üzerine henüz bir değerlendirme çalışması yapılmamış olması önemli bir eksikliklerdir.⁴

1990-2005 Arası Ulusal ve Uluslararası Düzeydeki Toplantılar

Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları: Tezler, Yayınlar, Haberler Toplu sayı: 1990-2005'te yer alan basılmış (738) ve basılmamış (595) toplam 1333 bibliyografik künyenin 936 tanesi bu makalede değerlendirmeye alınmıştır. Bu 936 bildirin 479 tanesi bildiri kitabında, dergide ya da bir kitabın içinde bölüm olarak yayınlanmış, 457 tanesi de bibliyografya hazırlandığı sırada yayınlanmamış durumdadır. Değerlendirmeye alınan bildirilerin, üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Profesörü, Doçenti ve Yardımcı Doçenti ile Eski Türk Edebiyatı alanında Doktora ve Yüksek Lisans yapmış ya da yapıyor olanlar tarafından yazılmış olmaları bir ölçü olarak alınmıştır. Bu bağlamda, İslâmî-Türk Edebiyatı, Dil, Tarih ve başka alanlarda çalışanlara ait bilgiler değerlendirilmemiştir. Başka alanlara mensup kişilerin bildirileri alanın bilimsel gelişimine önemli katkı sağlamakla birlikte, burada Eski Türk Edebiyatı çalışmaları üzerine akademik unvana sahip ve talip olanların, bilgi üretenlerin ve öğretenlerin alanla ilgili bildiri düzeyindeki çalışmalarına dikkat çekerek alanın geçmişi, şimdisi ve geleceği üzerine tartışma açılması amaçlanmıştır.

Bu yıllar arasında yapılan toplantıların adlandırılmasına bakıldığında, *Anma Sempozyumu, Anma Toplantısı, Bilgi Şöleni (Symposium'un Türkçe karşılığı olarak önerilmiştir), Kolokyum, Konferans, Kongre, Kurultay, Panel, Seminer, Sempozyum, Toplantı ve Workshop* gibi sözcüklerin kullanıldığı görülür. Bu sözcüklerin Türkçe'de toplantı karşılığı olarak taşıdığı

⁴ Kongrede sunulan bildirilerin toplu olarak basımının düzenli olarak gerçekleştirilemediğini ve ayrıca basılı bildiri programlarının tümüne sahip ulaşılabilir bir kütüphane olmadığını eklemek gerekir.

anlamlar için son zamanlarda yayınlanmış iki sözlüğe⁵ bakıldığında *Anma Sempozyumu*, *Anma Toplantısı*, *Bilgi Şöleni* ile *Workshop*'un karşılığı olarak kullanılmaya başlanılan *Çalıştay*'ın sözlüklerde henüz yer almamaktadır. Ayrıca, sözlüklerde verilen anlamları dikkatlice bakıldığında, bu sözcüklerin bilimsel toplantı anlamındaki kullanımlarıyla ilgili ince ayrımların verilmemesi ve kesin sınırların çizilmediği dikkat çeker. Bu makalede değerlendirilmeye alınan toplantıların başlıkları ve içerikleri biraz önce sözü edilen kesin olmayan tanımların özelliklerini taşır. Örneğin, *Panel* dışındakilerin, hem ulusal, hem de

5 İhan Ayverdi, *Asırlar boyu târihi seyri içinde misalli büyük Türkçe sözlük: Kubbealtı Lugati*, 3c (İstanbul: Kubbealtı, 2005) ve *Örnekleleriyle Türkçe Sözlük*, 4c. (İstanbul: MEB, 2000) sözlüklerinde bu sözcüklerin toplantı anlamına gelen karşılıkları şöyledir: *Anma*: Anmak işi, hatırlama, yâdetme, zikretme, bahsetme, Anma günü (merâsımı, töreni): Bir olayı veya kişinin hâtrasını yâdetmek için yapılan tören, ihtüfal (*Kubbealtı Lugati*); 2. Ölmüş bir insanı veya geçmişte kalmış bir hâdiseyi hatırlama (*Örnekleleriyle Türkçe*).

Kolokyum (Lat.): Bir kimseye doçentlik unvânı verilebilmesi için jüri tarafından yapılan, öğretim üyelerinin dinleyici olarak katılabildiği sözlü sınav toplantısı (*Kollokyum, Kubbealtı Lugati*); 1. İlmî bir meseleyi görüşmek veya siyâsî, iktisâdî, diplomatik v.b. meseleleri tartışmak için yapılan toplantı (*Örnekleleriyle Türkçe*).

Konferans (Lat.): 1. Bir konu üzerinde dinleyicilere karşı yapılan aydınlatıcı, açıklayıcı konuşma (*Kubbealtı Lugati*); 1. Dinleyicilere bilim, sanat, hukuk, din v.b. konularda bilgi vermek için yapılan konuşma, 3. Ortak inceleme ve araştırmalarını ilgilendiren meseleleri tartışan kimselerin yaptığı toplantı (*Örnekleleriyle Türkçe*).

Kongre (Lat.): 2. Ortak meselelerini, araştırma ve incelemelerini görüşmek, fikir alışverişinde bulunmak ve kararlar almak maksadıyla bir araya gelen kimselerin yaptığı toplantı (*Kubbealtı Lugati*); 2. Bir konu üzerindeki görüşlerin, araştırma ve inceleme sonuçlarının sunulması ve tartışılması için düzenlenen toplantı (*Örnekleleriyle Türkçe*).

Kurultay (Moğ.): Belirli zamanlarda veya gerektiğince yapılan büyük toplantı, şûrâ, kongre ((*Kubbealtı Lugati*); 1. Bir kuruluşun belli zamanlarda temel işleri görüşmek üzere yaptığı toplantı, genel kurul, kongre, meclis (*Örnekleleriyle Türkçe*).

Panel (Fr.): 1. Seçilmiş bir konuşmacı grubunun dinleyiciler önünde belli bir konuyu enine boyuna tartıştığı toplantı (*Kubbealtı Lugati*); 1. Dinleyicilerin önünde, bir konuşmacı gruba, daha çok sosyal ve siyasî bir konuyu tartıştırmak üzere düzenlenen toplantı (*Örnekleleriyle Türkçe*).

Seminer (Lat.): 1. Bir konu üzerinde tartışmak ve bilgi vermek maksadıyla düzenlenen toplantı (*Kubbealtı Lugati*); 1. Bir konu ile ilgili bilgi vermek ve bu bilgiler üzerinde tartışmak için, yetkili ve uzman kişilerin katılımıyla düzenlenen toplantı (*Örnekleleriyle Türkçe*).

Sempozyum (Yun.): Belli bir konudaki fikir, düşünce ve bilgilerin konuşmacılar tarafından ortaya konduğu açık toplantı (*Kubbealtı Lugati*); 1. Belli bir konuda düzenlenen oturum ve seminer (*Örnekleleriyle Türkçe*).

Toplantı: 2. Belli konuları ele alan bir gündem üzerinde görüşmek için ilgililerin katılımıyla yapılan birleşim (*Kubbealtı Lugati*); 2. Bir gündem üzerinde görüşmek üzere ilgililerin katılımıyla yapılan birleşim (*Örnekleleriyle Türkçe*).

uluslararası olarak düzenledikleri ve toplantıda sunulan bildiri içeriklerine bakıldığında ise Panel dışındakilerin, niye o adlandırmayı aldığına dair kesin ayrımlar göze çarpmaz.⁶

Eski Türk Edebiyatı Uzmanlarının Düzenledikleri Toplantılar

1990-2005 arası Eski Türk Edebiyatı uzmanlarının düzenlediği ve ağırlıklı olarak katıldıkları toplantı üç tanedir:

1) *I. Eski Türk Edebiyatı Kollojumu 17-18 Ocak 1992*, İLESAM, Ankara.

2) *Eski Türk Edebiyatının Meseleleri, 1 Mart 2000*. İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.

3) *Gibb ve Türk Edebiyatı Tarihçiliği Kollokyumu*, 4 Ekim 2001. Muğla Üniversitesi, Muğla.

Bu toplantılardan birincisinde (*I. Eski Türk Edebiyatı Kollojumu*) sunulan bildiriler, Eski Türk Edebiyatı çalışmalarında bilimsel düzeyde belirli bir ölçünün oluşturulması gereğine ve yeni açılımlara işaret eder. Eski Türk edebiyatının sorunlarının tartışıldığı bu toplantı sırasında kurulan ve alacağı kararlarla alandaki bilimsel çalışmalara bir standart getirmesi amaçlanan komisyonların çalışmaları ve el kitabı hazırlığı çeşitli nedenlerle tamamlanmamıştır.⁷ Toplantıda sunulan on üç bildirin dördü, düşünülen el kitabı hazırlanmadığı için farklı yerlerde ve zamanlarda yayınlanmış, diğer dokuz bildiri ya hiç yayınlanmamış ya başka yazıların içinde bir bölüm olmuş ya da başka başlıklar altında yayınlanmıştır.⁸ İsminde ikincisinin de olacağı ima edilmiş olmasına rağmen toplantının devamı gelmemiştir.⁹

⁶ Burada, kolokyum başlığını taşıyan 2 toplantının gündemine bakıldığında (*I. Eski Türk Edebiyatı Kollojumu 17-18 Ocak 1992*, İLESAM, Ankara; *Gibb ve Türk Edebiyatı Tarihçiliği Kollokyumu*, 4 Ekim 2001. Muğla Üniversitesi, Muğla) diğer toplantılara göre belli bir konu etrafında yoğunlaştıkları dikkat çektiğine deyinmek yerinde olacaktır.

⁷ Bu toplantının düzenlenmesinde aktif görev alan Prof. Dr. Mustafa İsen, başka akademisyenler grubuyla birlikte bir elkitabı yayınlamıştır. *Eski Türk edebiyatı el kitabı*, Haz. Mustafa İsen ... [ve öte.] (Ankara: Grafiker Yayınları, 2002)

⁸ Basılan 4 bildiri: Namık Açıkgöz, "Tezkirelerde yapı ve yapı terminolojisi," *İlmî Araştırmalar*, s. 9 (2000): 7-22; Tunca Kortantamer, "Teori zemininde metin şerhi meselesi," *EÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, s. 8 (1994): 1-10;

İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün düzenlediği toplantı (*Eski Türk Edebiyatının Meseleleri, 1 Mart 2000*) bu başlık altında bir kere yapılmış ve Bölümün Eski Türk Edebiyatı hocaları alanın farklı konularını ele almıştır.¹⁰

Elias John Wilkinson Gibb'in (1857-1901) *History of Ottoman Poetry* adlı VI ciltlik kitabı, yayımlandığı günden 1980'lere kadar Türk edebiyatına ilgi duyan, araştıran gerek yerli gerek yabancı araştırmacılar için temel başvuru eseri olmuştur.¹¹ Gibb'in kitabında Osmanlı dönemi Türk edebiyatına dair yazdıkları ve getirdiği yorumlar, bu dönem edebiyatıyla ilgili yapılan hemen her türden akademik çalışmada başlangıç noktası ya da destekleyici bilgi olarak kullanılmıştır. Gibb'in Osmanlı dönemi Türk edebiyatı üzerine görüşlerinin eleştirisi Walter Andrews tarafından başlatılır,¹² Victoria Holbrook tarafında geliştirilir ve bu eleştirilerin yankısı Türkiye'de Holbrook'un kitabının Türkçe'ye çevirisiyle başlar.¹³ 2001'de düzenlenen kolokyumla Gibb'in Türk

İsmail Ünver, "Arapça-Farsça kelimelerin imlası," adlı bildiri "Çeviriyazıda yazım birliği üzerine öneriler," başlığı ile *AÜDTCF Türkoloji Dergisi* 11, s. 1 (1993): 51-89; Emine Yeniterzi, "Metin şerhiyle ilgili görüşler," *SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s. 5 (1999): 59-68.

Basılmayan ya da başka yazı ve konulara dönüşen bildirimler: Süreyya Beyzadeoğlu, "Eski Türk edebiyatı nasıl okutulmalıdır?" Cem Dilçin, "Divan şiirinin klâsik ve çağdaş yöntemlerle incelenmesi," Osman Horata, "Klasik edebiyatımıza ait metinlerin neşrinde karşılaşılan imlâ ile ilgili bazı problemler," Muhammed Nur Doğan, "Divan edebiyatının kaynaklarına toplu bakış," Adnan İnce, "Tenkitli metin kurmada karşılaşılan güçlükler," Günay Kut, "Metin neşri," Necla Pekolcay, "Metin şerhi hakkında," Tahir Üzgör, "Metin şerhinde usûle dair," Kâşif Yılmaz, "Bilgisayar kullanımı."

9 Toplantıyı yakından takip eden birisi olarak şunu eklemek isterim ki bu toplantının düzenleme amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere atılan adımlar bir sonuca ulaşabilseydi alandaki bilimsel bilgi birikiminin ve şu anda tartışılan konuların başka bir noktada olması söz konusu olabilirdi.

10 Azmi Bilgin, "Tekke ve Divan şiirinin müşterekleri,;" M. Nur Doğan, "Divan şiirini anlamak üstüne,;" M. A. Yekta-Saraç, "Bir şiirin başka bir şiire kaynaklık etmesi meselesi,;" A. Atillâ Şentürk, "Eski Türk edebiyatı metinlerindeki problemler ve çözüm arayışları."

11 E. J. W. Gibb, *A History of Ottoman poetry*, 6 vols. (London: Luzac, 1900-1907)

12 Walter G. Andrews, *Poetry's voice, society's song: Ottoman lyric poetry* (Seattle: University of Washington, 1985); Türkçeye çevirisi *Şiirin sesi, toplumun şarkısı*, çev. Tansel Güney (İstanbul: İletişim, 2000), 29 vd.

13 Victoria Holbrook, *The Unreadable shores of love* (Austin: University of Texas Press, 1994); Türkçeye çevirisi *Aşkın okunmaz kıyuları: Türk modernitesi ve mistik romans*, çev. Erol Köroğlu, Engin Kılıç (İstanbul: İletişim, 1998), 52-5.

Gibb'le ilgili Türkçe literatürün en son hali ve değerlendirmesi için bkz. Hanife Koncu, "E. J. Wilkinson Gibb'in Osmanlı Şiir Tarihi'ne eleştirel bir yaklaşım," *Eski Türk*

akademisyenler tarafından farklı bir bakışla ele alınması en üst noktasına ulaşır.¹⁴ Ancak bu bildirimler henüz basılmamıştır.¹⁵

Üniversite ya da bir devlet kurumu tarafından düzenlenmediği için yukarıda adı verilen üç toplantıya dahil edilmeyen ancak alanın uzmanlarının desteğiyle düzenlenen önemli bir toplantı da *Osmanlı Dünyasında Şiir Uluslar Arası Sempozyumu* başlığını taşımaktadır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun 700. yılı kutlamaları çerçevesinde 19-22 Kasım 1999 tarihlerinde Yapı Kredi Bankası tarafından düzenlenen bu toplantı, sadece Osmanlı dönemi Türk edebiyatını/şiiirini konu alan, üçü yurtdışından gelen yirmi dört katılımcısı ve bir özel bankanın himayesinde gerçekleştirilen ilk ve tek toplantı olmasıyla dikkat çeker.¹⁶ Ancak toplantıda sunulan bildirimlerin yayınlanmasının gecikmesi ve bildirimlerin bir kısmının farklı yer ve zamanlarda yayınlanması toplantının tam anlamıyla amacına ulaşmasını engellemiştir.

Eski Türk Edebiyatı Uzmanlarının Katıldıkları Toplantılar

Eski Türk edebiyatı uzmanlarının düzenlenişinde aktif olarak yer almadığı ancak yoğun olarak katıldıkları ve düzenlilik arz etmeyen çeşitli toplantılar bulunmaktadır. Bu bölümde toplantı türlerine ve konularına dikkat

Edebiyatı Çalışmaları II: Eski Türk Edebiyatına Modern Yaklaşımlar I, 24 Nisan 2006, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

- 14 Burada Mine Mengi'nin Gibb ve eseri hakkında önemli makalesini belirtmek gerekir: "Yüzyıllık bir Batı kaynağı: Gibb'in Osmanlı şiir tarihi." *Journal of Turkish Studies=Türklük Bilgisi Araştırmaları: In-Memoriam Agâh Sırrı Levend Hâtıra Sayısı I* 24, s. 1 (2000): 209-27
- 15 Namık Açıköz, "Gibb ve Türk Edebiyatı tarihçiliği,"; Pervin Çapan, "Gibb'in hayatı ve Osmanlı Şiir Tarihi'nin kaynakları," ve Christopher Ferrard "Gibb Osmanlı Şiir Tarihini niye yazdı?"
- 16 Banka bu çerçevede, hem içerik, hem de yayın kalitesi bakımından nitelikli Osmanlı dönemi Türk edebiyatı üzerine iki kitabı yayınlamak üzere özel bir kuruluşun Osmanlı dönemi Türk edebiyatı çalışmalarını 1990'larda desteklemesinde öncü olmuştur Bkz. Ahmet Atillâ Şentürk, *Osmanlı şiir antolojisi* (İstanbul: YKY, 1999); Mehmet Kalpaklı, Haz., *Osmanlı Divan şiiri üzerine metinler* (İstanbul: Yapı Kredi, 1999). Burada, Türkiye İş Bankası'nın Osmanlı dönemi Türk edebiyatıyla ilgili kitapların basımalarını zaman zaman desteklediğini eklemek gerekir. Bu bağlamda şu iki kitabın yayımlandığı görülür. Bkz. Hafize Hasibe Mazıoğlu, *Fuzuli, Hafız: iki şair arasında bir karşılaştırma* (Ankara: Türkiye İş Bankası, 1956); Sedit Yüksel, *Şeyh Galip: eserlerinin dil ve sanat değeri* (Ankara : Türkiye İş Bankası, 1980).

çekilmekle yetinilecek, toplantılara dair döküm ise makalenin sonunda yer alan EK-2' de verilecektir.¹⁷

Uzmanların katıldığı önemli bir toplantı grubu bir şairin/yazarın doğum-ölüm yıldönümlerinin anmak üzere düzenlenenlerdir. Adına toplantı düzenlenen tespit edilebilen şair ve yazarlar arasında Ahmed-i Yesevî (4 toplantı), Alî Şîr Nevâyî (3 toplantı), Fuzûlî (6 toplantı), Mevlânâ (19 toplantı), Nef'î (1 toplantı), Şeyh Gâlib (1 toplantı), Yunus Emre (7 toplantı) yer alır.

Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin her yıl en azından bir kez düzenlediği *Türk Kültüründe Ayrıntılar* üst başlığını taşıyan toplantılarda Eski Türk edebiyatı uzmanları çok sayıda bildiri sunmuştur. Bu toplantıların konularını şöyle sıralanabilir: at, saç, tütün, argo, destan, tuz, meyve, ölüm.

Bir şehrin veya bölgesinin tarihi, tarihi olayları, önemli kişileri, kültür ve edebiyatı üzerine toplantı düzenlenmekte ve uzmanlar bu konuların edebi yönleriyle ilgili olarak bildiri sunmaktadır (20 toplantı).

Hız. Muhammed'in doğumu için düzenlenen Kutlu Doğum Haftası'nda bildiri sunulmaktadır (4 toplantı).

Cumhuriyet döneminde gerçekleşen önemli tarihi olayları için düzenlenen toplantılarda bildiri sunulmaktadır (3 toplantı).

Nevruz'la ilgili olarak ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan toplantıların sayısında artış gözlemlenmektedir (6 toplantı).

Osmanlı Devletinin Kuruluşu'nun 700. yıldönümü için 1999'da yapılan çok sayıda toplantıya alanın uzmanları bildirileriyle katılmıştır.

Ulusal ve uluslararası düzeyde karşılaştırmalı edebiyat sempozyumu sayısında artış olduğu gözlemlenmektedir (16 toplantı). Ancak bu toplantılarda yer alan bildiri başlıklarına bakıldığında birçok bildirinin karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarında geçerli olan teorik çerçeveye uymadığı dikkat

¹⁷ Burada sözü edilen toplantılar ulaşılabilenlerdir. Ne yazık ki bazı toplantılarla ilgili bilgilere ulaşmak zor olmakta ya hiç haber alınamamakta ya da toplantının tam adı, düzenleme tarihi ve yeri hakkında bilgi eksikliği olmaktadır. Bildirilerin basılıp basılmadığı, basıldıysa ne zaman ve nerede olduğuna dair bibliyografik bilgiler burada verilmemiştir, ilgi duyanlar *Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları: Tezler, Yayınlar, Haberler Toplu sayı: 1990-2005*'e bakabilir.

çekmektedir. Öte yandan, bu toplantıların diğer toplantılara göre süreklilik arz ettiklerini vurgulamak gerekir.

Türkiye'de düzenlenen ve uluslararası sözcüğünü taşıyan toplantıların çoğunda bildiri sunan yabancı sayısının az olduğu da ayrıca dikkat çekmektedir.¹⁸

EK-1'den anlaşılacağı üzere 1990-2005 döneminde en çok bildiri sunan üç kişi, Mehmet Kalpaklı (27), Süreyyâ Beyzadeoğlu (25), Gönül Ayan'dır (22).¹⁹

Türkiye Üniversitelerinde Görevli Akademisyenlerin Yurtdışı Toplantılarına Katılımları

Ek-1'de yer alan akademisyenlerin yurtdışındaki toplantılara katılımlarıyla ilgili genel döküme bakıldığında bazı noktalar dikkat çekmektedir:

Geçmişte Osmanlı coğrafyası sınırları içinde kalan Üsküp, Moldovya, Kırım, Priştine'de Osmanlı dönemine ait kültür ve edebiyat konularında toplantı düzenlendiği dikkat çekmektedir.²⁰ Yunus Emre'yle ilgili Tunus, Rabat'ta düzenlenen toplantının Türk Büyükelçiliği'nin katkılarıyla gerçekleşmiş olması

18 Bu durum, akademisyenler arası iletişimsizlikten ziyade, Osmanlı dönemi edebiyatının çalışma alanı olarak yurtdışında pek ilgi çekmediği şeklinde yorumlanabilir.

19 Önemli sayıda bildiri sunanlara şu isimlerde eklenebilir. Günay Kut (20), Emine Yeniterzi (20), Mustafa Çıpan (17), Mustafa İsen (17), Cemâl Kurnaz (17), Nâmık Açıköz (16), İskender Pala (16, Prof. Pala'nın buradaki sayının çok üstünde toplantıya katıldığı bilinmekle beraber ulaşılabilen sayı bu kadardır.) Neclâ Pekolcay (14), Mehmet Sarı (14), Azmi Bilgin (13), Metin Akkuş (13), Kemal Yavuz (13), Metin Akar (12), Kudret Altun (12), Hatice Aynur (12), Cihan Okuyucu (12).

20 *Geçmişten Günümüze Rumeli'de Türk Dili ve Edebiyatı*, 5 Haziran 2004. Rumeli Türkleri Kültür ve Dayanışma Vakfı, Sv. Kiril ve Metodiy Üniversitesi, Üsküp. (4 bildiri)

IV. Uluslararası Balkanlar Türk Kültür ve Şöleni, 24-26 Mayıs 1999. Comrat-Chişenau, Moldova (2 bildiri)

Ahmet Yesevi Sempozyumu, 30 Ekim 1993. Taşkent.

TİKA I. Uluslararası Türkoloji Sempozyumu, 31 Mayıs-04 Haziran 2004. Ukrayna, Kırım. (2 bildiri)

Ölümü'nün 100. Yılında Şemseddin Sami'nin Anısına Uluslararası Sempozyum, 19-20 Kasım 2004. Üsküp, Makedonya. (1 bildiri)

Uluslararası Yunus Emre Sempozyumu, 14-15 Kasım 1991. Priştine, Yugoslavya. (1 bildiri)

Doğu-Batı Bağlamında Uluslararası Türk Dili ve Kültürü Konferansı, 26-29 Ekim 2002. Şumnu Üniversitesi. (1 bildiri)

ve 1991 yılının Yunus Emre Yılı olması bağlamında Yunus Emre'nin bu ülkeye tanıtılması olarak değerlendirilebilir.²¹

CIÉPO (Comité International d'Études Pré-Ottomanes et Ottomanes= International Committee of Pre-Ottoman and Ottoman Studies) adıyla tanınan iki yılda bir Türkiye dahil Avrupa'nın farklı bir şehrinde yapılan toplantılarda alanın uzmanları bu süre içinde 8 bildiri sunmuştur.²²

Mehmet Kalpaklı yurtdışında, özellikle de, Amerika'da en fazla, bildiri sunan akademisyendir. Toplam yirmiyedi bildirisinin on yedisini yurtdışında sunmuştur.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan üniversitelerin her ne kadar Türkiye ile bağları olsa bile düzenledikleri toplantılar yurtdışında düzenlenmiş olarak kabul edildi. Buradaki üniversitelerde düzenlenen toplantılarda toplam onüç bildiri sunulmuştur.²³

Avrupa ve ABD'de Eski Türk Edebiyatı Alanında Bildiri Sunanlar

Burada değerlendirmeye alınacak kişiler Avrupa ve Amerika üniversitelerinde görev alan kişilerdir.²⁴ Ne yazık ki diğer ülkelerde (İran, Azerbaycan, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Mısır vs. gibi) bulunabilecek Eski Türk edebiyatı çalışanlarının akademik çalışmalarına ulaşmak şimdilik mümkün

21 *A l'occasion du 750eme anniversaire de la naissance du grande poete Anatolien du XIII. Siecle, Yunus Emre Lundi 17 Juin 1991. Avec la colasoration de l'Université Mohammed V, Faculté des Lettres et des Sciences Humaines et l'Ambassade de Turquie, Rabat. (1 bildiri)*

22 Hatice Aynur (3 bildiri), İsmail Erünsal (2 bildiri), Mehmet Kalpaklı (2 bildiri), Cihan Okuyucu (1 bildiri)

23 Düzenlenen toplantıların adları şöyledir:

Namık Kemal Sempozyumu, 27-28 Nisan 1998. Gazimagusa.

İkinci Uluslararası Kıbrıs ve Balkanlar Türk Edebiyatları Sempozyumu.

II. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi, 24-27 Kasım 1998. Gazimagusa.

III. Uluslar Arası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi, 13-17 Kasım 2000.

Evlîya Çelebi ve Seyahatname, 8-9 Kasım 2001. Gazimagusa.

24 Yukarıda adı geçen Türk kökenli Kemal Sılay ve Selim S. Kuru, Doktora çalışmalarını Amerika'da tamamladıkları ve bu ülkede çalıştıkları için bildirimleri yurtdışı kategorisinde değerlendirilmiştir. Mehmet Kalpaklı'nın bildirilerine baktığımızda yurtdışı ağırlıklı olduğu görülür ancak kendisi Doktorasını Türkiye'de tamamladığı ve bir Türk üniversitesinde görev aldığı için yurtiçi kategorisine dahil edilmiştir.

olmadığından bu konuda bir değerlendirmeye gidilemedi.²⁵ Yararlanılan çalışmaya göre, Dr. tezleriyle veya yayınlarıyla Eski Türk Edebiyatı çalışmalarına katkıda bulunan dokuz uzmanın bildiri sunduğu saptanmıştır:²⁶

- Sılay, Kemal (Indiana, ABD): 32
 Holbrook, Victoria (ABD): 31
 Kuru, Selim S. (Seattle, ABD): 9
 Ambros, Edith Gülçin (Viyana, Avusturya): 8
 Andrews, Walter G. (Seattle, ABD): 5
 Flemming, Barbara (Hollanda): 4
 Birnbaum, Eleazar (Toronto, Kanada): 3
 Feldman, Walter (ABD): 1
 Prochazka-Eisl, Gisela (Viyana, Avusturya): 1

Sonuç

Üniversite düzeyinde öğretilmesi ve araştırılıp incelenmesi Cumhuriyet öncesi döneme dayanan Eski Türk Edebiyatı çalışmalarında bir birikim olmakla birlikte, bu birikimin sürekliliğinin bir göstergesi olacak alanın uzmanları tarafından düzenlenen bilimsel toplantılar yoktur. Alanın mensuplarının düzenlediği sadece üç toplantı bulunmaktadır.²⁷ Üç toplantıdan birisinin adından süreklilik taşıyacağı iması, ilk toplantıdan sonra gerçekleşmemiştir.

25 Diğer Türk Cumhuriyetlerindeki araştırmacıların Türkiye'de yapılan Fuzûlî, 'Alî Şîr Nevâyî, Ahmed-i Yesevî, Yunus Emre ve Türk dili üzerine yapılan toplantılarda bildiri sundukları gözlemlenmektedir.

26 Amerikan üniversiteleri ile Avrupa üniversiteleri arasındaki akademik gelenek farklarından biri de akademisyenlerin toplantılara katılıp bildiri suñmalarıdır. Kemal Sılay ve Victoria Holbrook, Amerikan üniversitelerinden aldıkları eğitim ve bu ülke üniversitelerinde çalışmalarının bir yansıması olarak en çok bildiri sunanlar olarak Amerikan akademik geleneğini temsil etmektedirler. Bu bağlamda, Türkiye'de en çok bildiri sunan akademisyenin yukarıda da değinildiği üzere Mehmet Kalpaklı'nın olması şartırcı değildir. Zira, Kalpaklı'nın çalıştığı üniversitenin (Bilkent Üniversitesi) kurmaya çalıştığı akademik geleneğin Amerikan sistemine yakınlığının yanı sıra kendisinin ABD üniversiteleriyle ilişkisi ve iletişimi bulunmaktadır.

27 Ümit verici bir gelişme olarak 2005'ten itibaren süreklilik arz etmesi düşünülen toplantıların düzenlenmeye başlandığını burada belirtmek gerekir. Yıldız Teknik ile Mimar Sinan Üniversitelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin işbirliği (Hatice Aynur, Hanife Koncu, Müjgan Çakır, 2006 toplantısının düzenleyicileri arasına Selim S. Kuru da katılmıştır) ile 2005'ten itibaren *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları* üst başlığı

Alanda oluşan bilimsel birikimin dünü, bugünü ve yarını üzerine tartışmaların eksikliği hissedilmektedir. Her kuşağın ilgilendiği ve tartıştığı konuları, Osmanlı dönemi edebiyatı ile ilgili araştırmaların seyrini izlemek mümkün olamamaktadır.

Bilimsel toplantıların yokluğu, alana mensup olan insanların meslekî bir kimlik oluşturamadıklarına işaret etmektedir. Ayrıca, uzmanlar bir araya gelip görüş alışverişinde bulunamamakta, merkez dışına itilen yeni konular, yeni sorular ve yeni anlam biçimleri oluşturma zemini yaratılmamaktadır. Böylece, kariyerlerinin her aşamasındaki uzmanların kendilerini geliştirebilecekleri bir ortamdan yoksun kalmaları söz konusu olmaktadır.

Süreklilik arz eden toplantı düzenlenememesinin nedenleri arasında alanla ilgili çalışmaların devlet ve diğer kurumlar tarafından yeteri kadar desteklenmemesi düşünülebilir. Tarih, Türk Dili, Modern/Çağdaş Türk Edebiyatı ve Halk Edebiyatı alanında devlet ve diğer özel kurumlar tarafından kaynak aktarılarak düzenlenen toplantılar göz önüne alınırsa durum daha iyi anlaşılabilir. Bu durum, Osmanlı dönemi edebiyatının şimdi ve geleceğin tarih, kültür ve edebiyat anlayışının, bilincinin oluşturulması ve inşasına hizmet etmemesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Öte yandan, 1980'lerden sonra alana yönelik hem popüler, hem de resmî görüş tarafından talep artmakla birlikte, bu artış ancak yayın düzeyinde görülmekte, bağımsız ve düzenli toplantıların düzenlenmesini sağlayacak dönüşümü şimdilik oluşturamamaktadır.

Alanla ilgili konuların dünyada Ortaçağ başlığı altında toplanan edebiyat araştırmaları arasında bir yer edinemediği gözlemlenmektedir. Yapılan çalışmalar yerel düzeyde kalmakta, diğer Ortaçağ edebiyatı ve kültürü üzerine yapılan çalışmaların birikiminden yararlanma, onlarla bir bağ kurup ilişkilendirme ya da iletişim içinde olunmaya dair çok küçük adımlar görülmektedir. Osmanlı tarihi araştırmalarına gösterilen ilgi ve bu tarihin dünya tarihçiliği içindeki yeri

düşünüldüğünde Osmanlı dönemi edebiyatına gösterilen ilginin azlığı daha dikkat çekici olmaktadır.²⁸

Ek-1 Bildiri Sunan Eski Türk Edebiyatı Uzmanlarıyla İlgili Döküm

	ulusal	uluslararası	yurtdışı	toplam
Abdulkadiroğlu, Abdulkerim	6	2		8
Açık, Nilgün	2	2		4
Açıkgöz, Nâmık	10	6		16
Ak, Coşkun	1	1		2
Akar, Metin	8	4	3	12
Akçay, Hasan	1			1
Akkaya, Mehmet	4	1	1	5
Akkuş, Metin	7	6	4	13
Aksoy, Mustafa	1			1
Aksoyak, İ. Hakkı		2		2
Altun, Kudret	8	4	1	12
Altuner, Nuran	8	1		9
Arı, Ahmet	2	2		4
Aslan, Mustafa	3	1		4
Atlansoy, Kadir	7	3	1	10
Ayan, Gönül	15	7		22
Ayan, Hüseyin	5	4		9
Aydemir, Yaşar	2	1		3
Aynur, Hatice	5	7	6	12

ile yıllık toplantı yapılmaktadır (*Sözde ve Anlamda Farklılaşma*, 29 Nisan 2005 şAynı adla bildiri kitabı basılmıştır. İstanbul: Turkuaz, 2006-; *Eski Türk Edebiyatına Modern Yaklaşımlar I*, 24 Nisan 2006). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü tarafından üç yılda bir düzenlenmesi planlanan ve *I. Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu* başlığını taşıyan ilk toplantının 12-13 Nisan 2007'de gerçekleştirme hazırlıkları sürmektedir.

28

Bu noktada, Osmanlı tarihi uzmanı Prof. Dr. Halil İnalçık'ın edebiyatla ilgili kitabına (*Şâir ve patron: patrimonyal devlet ve sanat üzerinde sosyolojik inceleme*, Ankara: Doğu Batı, 2003) gösterilen ilgi ve ortaya çıkan tartışmalar, tarihçilerin söyledikleri ve yaptıkları çalışmaların çektiği ilgiye örnek verilebilir. Kitapla ilgili yapılan eleştiri ve tartışmalar için bkz. *Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları*, 195-96.

Aypay, İrfan	1			1
Batıslam, H. Dilek	2	6	1	8
Bayram, Ömer			1	1
Bayram, Pervin			1	1
Beyzadeoğlu, Süreyyâ	18	7	1	25
Bilgin, Azmi	8	4		13
Bilgin, Orhan	5	1		6
Bilkan, Ali Fuat	4	4	2	8
Burmaoğlu, Hamit		1		1
Büyükkarcı, Fatma	3			3
Canım, Rıdvan	6	2	1	8
Ceyhan, Âdem	3			3
Ceylan, Ömür	4	2		6
Coşkun, Menderes	2	2		4
Cunbur, Müjgân	2	3		5
Çağlayan, Bünyamin	1			1
Çakıcı, Bilal	1			1
Çakır, Müjgân	3			3
Çeltik, Halil		1		1
Çıpan, Mustafa	14	3		17
Çöplüoğlu, Fazilet	1			1
Çulhaoğlu, Gülşen	1			1
Dadaş, Cevdet	1			1
Demir, Hilâl	1			1
Demirel, Gamze	4			4
Deniz, Sebahat	3	1		4
Derdiyok, İ. Çetin	4	4	1	8
Dilçin, Cem	5	3		8
Diriöz, Meserret	1	1		2
Doğan, Muhammed Nur	3	2	1	5
Dörtbudak, Veysi	1			1
Duru, Necip Fazıl		1		1
Eliaçık, Muhittin	3	3		6

Erdoğan, Kenan	4	2		6
Erdoğan, Mustafa	2			2
Erkul, Rasih	1			1
Eroğlu, Süleyman	1			1
Erol, Erdoğan	1			1
Ertan, Mehmet Emin	2			2
Ertek Morkoç, Yasemin	1			1
Erünsal, İsmail	2	2	2	4
Esir, Hasan Ali	1			1
Eyduran, Aysun		1		1
Genç, İlhan	5	7		11
Gökalp, Haluk	1	1		2
Göre, Zehra		1		1
Güfta, Hüseyin	2			2
Güleç, İsmail	3	2		5
Güler, Kadir	6	2		8
Güler, Zülfü	1			1
Gülhan, Abdülkerim	3	1		4
Güneş, Mustafa	1			1
Güngör, Şeyma	3			3
Gürer, Abdulkadir	2			2
Güven, Hikmet Feridun		1		1
Harmancı, Esat	1	2		3
Horata, Osman	5	4	2	9
İmamoğlu, Ahmet H.		1		1
İnce, Adnan	4			4
İpekten, Halûk	1			1
İsen, Mustafa	9	8	4	17
İsen Durmuş, Tûbâ	1	1		2
İspirli, Serhan Alkan	1			1
Kaçar, Burhan	1	1		2
Kahraman, Bahattin	1	1		2
Kahraman, Mehmet	2			2

Kalkışım, M. Muhsin	2	1	1	3
Kalpaklı, Mehmet	5	22	17	27
Kaplan, Mahmut	2			2
Karabey, Turgut	3			3
Karahan, Abdülkadir	4	1		5
Karaköse, Saadet	1	1		2
Kartal, Ahmet	2	1		3
Kavruk, Hasan	1			1
Kaya, Bayram Ali	2	1		3
Kaya, İ. Güven		1		1
Kazan, Şevkiye	6	2		8
Kılıç, Atabey	7	3		10
Kılıç, Filiz	4	5	1	9
Kılıç, Müzahir	1			1
Kırbıyık, Mehmet		1		1
Kızıltan, Mübeccel	1			1
Kızıltunç, Recai	1			1
Koç Keskin, Neslihan	3	1		4
Koncu, Hanife	1	3		4
Kortantamer, Tunca	1	4	1	5
Köksal, M. Fatih	7			7
Köse, İlham	2	1		3
Kurnaz, Cemâl	13	4	1	17
Kurtoğlu, Orhan	1			1
Kut, Günay	16	4	1	20
Kutlar, Fatma Sabiha	2			2
Küçük, Sabahattin	2	2		4
Macit, Muhsin	3			3
Mazioğlu, Hasibe	3	4		7
Mengi, Mine	5	5	3	10
Mermer, Ahmet	7	1		8
Ocak, Fatma Tulga	1	1		2
Oğraş, Rıza	1	1		2

Okur Meriç, Münevver	1			1
Okuyucu, Cihan	7	5	2	12
Onur, M. Naci	2			2
Ovalıoğlu, Ayşegül		1		1
Öztekin, Nezahat	1	3		4
Öztoprak, Nihat	6	1		7
Öztürk, Zehra	1			1
Özyıldırım, Ali Emre	1			1
Pala, İskender	11	5	1	16
Pekolcay, Neclâ	8	6		14
Sabuncu, A. Zeynep	2	2	1	4
Saraç, M. A. Yekta	6	2	1	8
Sarı, Mehmet	13	1		14
Sarıçiçek, Ramazan	1			1
Savran, Ömer	1			1
Sefercioğlu, M. Nejat	2			2
Serdaroğlu Şişman, Vildan	1	3	2	4
Sevgi, Ahmet	10	1		11
Seyhan, Köksal	2			2
Seyhan, Nezihe	2			2
Şanlı, İsmet	1			1
Şener, Hasan	1			1
Şentürk, Ahmet Atilla	1	2	1	3
Tatcı, Mustafa	5	4		9
Tavukçu, Orhan Kemal	1	1		2
Tekin, Gönül	1	1		2
Tezcan, Nuran		2	1	2
Toska, Zehra	8	2		10
Tökel, Dursun Ali		3		3
Tunç, Semra	1			1
Turan, Selami	1			1
Uyar Akalın, Berrin	1			1
Ünver, İsmail	5	5	1	10

Üzgör, Tahir	5	1		6
Varıoğlu, Mehmet Celal		2		2
Yağcı, Şerife	2			2
Yakar, Halil İbrahim	4	1		5
Yaraşır, Ömer	1			1
Yavuz, Kemal	7	6	1	13
Yazıcı, Gülgün	2	2		4
Yeniterzi, Emine	17	3		20
Yıldırım, Ali	2			2
Yılmaz, Kaşif	6			6
Yılmaz, Nuran	1			1
Yontar, Hanefi	1			1
Yorulmaz, Hüseyin	2			2
Zavotcu, Gencay	5	1		6

EK-2 Toplantılarla İlgili Döküm

1) Adına toplantı düzenlenen şair ve yazarlar:

Ahmed-i Yesevî

Milletlerarası Katılımlı Hoca Ahmed Yesevî Sempozyumu, 16-17 Kasım 1993. Konya.

Hoca Ahmed Yesevî Sempozyumu, 8 Ekim 1993. Ankara.

Milletlerarası Hoca Ahmet Yesevi Sempozyumu bildirileri: 26-29 Mayıs 1993. Kayseri.

Ahmet Yesevî'den Hasan Dede'ye Uluslar Arası Sempozyumu, 12-14 Haziran 1997. Kırıkkale Valiliği ve KİKTAV, Kırıkkale.

Alî Şîr Nevâyî:

Ali Şîr Nevâyî'nin 500. Ölüm ve 560. Doğum Yıl Dönümlerini Anma Toplantısı, 24-25 Eylül 2001. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.

Ali Şir Nevaî Sempozyumu, 3 Ocak 1992. SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Konya.
Ölümünün 500. Yılında Ali Şir Nevaî Paneli, 25 Nisan 2001. AÜ Fen-Edebiyat Fakültesi, Erzurum.

Fuzûlî:

Fuzûlî Sempozyumu, 4-5 Nisan 1995. MÜ Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul.
Fuzûlî 500. Yıl Kutlamaları, 3-4 Kasım 1994. Bilkent Üniversitesi, Ankara.
Fuzûlî'yi Anma Paneli, 22 Aralık 1994. Trakya Üniversitesi, Edirne.
Fuzulî'yi Anma Sempozyumu, 16 Aralık 1994.
Fuzulî Sempozyumu, 21-24 Ocak 1996. Edirne.
500. Yılında Fuzûlî Sempozyumu, 24-26 Ekim 1996. İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı, İstanbul.

Mevlânâ:

II. Milletlerarası Mevlâna Kongresi, 3-5 Mayıs 1990. Konya.
III. Uluslar Arası Mevlâna Kongresi, 3-5 Mayıs 2003. Konya.
Uluslararası Mevlâna Bilgi Şöleni, 15-17 Aralık 2000=International Mevlâna Symposium, December 15-17 December 2000. Ankara.
Mevlâna: Evrensel Mesaj, Panel, 16 Aralık 2000. Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı-Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültür Dairesi Başkanlığı, Ankara.
5. Millî Mevlânâ Kongresi, 3-4 Mayıs 1991. Konya.
6. Millî Mevlânâ Kongresi, 24-25 Mayıs 1992. Konya.
7. Millî Mevlânâ Kongresi, 3-4 Mayıs 1993. Konya.
7. Millî Mevlânâ Sempozyumu, 13 Aralık 1995. Konya.
8. Millî Mevlânâ Kongresi, 6-7 Mayıs 1996. Konya.
9. Milli Mevlana Kongresi, 15-16 Aralık 1997. Konya.
X. Millî Mevlânâ Kongresi, 2-3 Mayıs 2002. Konya.
Selçuk Üniversitesi Milletlerarası Mevlânâ ve Goethe Kongresi, 3-5 Mayıs 1995. Konya.
Hız. Mevlana Haftası, Aralık 1992.
729. Vuslat Yıldönümünde Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî (Panel), 17 Aralık 2002. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Hazret-i Mevlânâ ve Ailesinin Konya'ya Gelişlerinin 769. Yıldönümü, Mevlânâ ve Mevlevî Edebiyatı Paneli, 5 Mayıs 1997. Konya.

Hz. Mevlânâ ve Ailesinin Konya'ya Gelişlerinin 771. Yıldönümü Paneli, 3 Mayıs 1999. Konya.

Mevlânâ Sempozyumu, 1-5 Mayıs 1994. Konya.

I. Uluslararası Mevlana ve Mevlevihaneler Sempozyumu, 19-21 Aralık 2001. Celal Bayar Üniversitesi, Manisa Yöresi Türk Tarih ve Kültürünü Araştırma Merkezi, Manisa.

II. Uluslar Arası Mevlana, Mesnevi ve Mevlevihaneler Sempozyumu, 2002. Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Nef'î:

Şair Nef'î'yi Anma Sempozyumu, 2 Aralık 1994. Erzurum.

Şeyh Gâlib:

Şeyh Galib Sempozyumu, 17-18 Mart 1995. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı, İstanbul.

Yunus Emre:

Uluslararası Yunus Emre Sempozyumu, 7-10 Ekim 1991. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, Ankara.

Yunus Emre Sempozyumu, 1998. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Yunus Emre Paneli, Nisan 1998.

Yunus Emre Sempozyumu, 1995.

Yunus Emre Sempozyumu, 2 Mayıs 1991. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Yûnus Emre ve Evrensel Sevgi Paneli, 1 Şubat 1991.

IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri: Yunus Emre Seksiyonu. 1991.

2) Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin toplantıları:

Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık Sempozyumu, 11-14 Mayıs 1994. (2 bildiri)

Türk Kültüründe Ayrıntılar: Saç Sempozyumu, 8-9 Aralık 1997. (7 bildiri)

Türk Kültüründe Tütün, 22-23 Ekim 1998. (1 bildiri)

- Türk Kültüründe Argo, 2-3 Aralık 1999. (1 bildiri)*
Türk Kültüründe Ayrıntılar: Ayakkabı Sempozyumu, 10-11 Aralık 1998 (3 bildiri)
Geçmişten Günümüze Destan Uluslararası Toplantı, 22-24 Kasım 2000. (3 Bildiri)
Türk Kültüründe Ayrıntılar: Tuz Sempozyumu, 20 Nisan 2001. (2 bildiri)
Uluslar Arası Hapishaneler Sempozyumu, 4-5 Aralık 2003. (5 bildiri)
Türk Kültüründe Meyve Sempozyumu, 7-8 Nisan 2004. (12 bildiri)
Uluslararası Türk Kültüründe Ölüm Sempozyumu, 25-26 Kasım 2004. (26 bildiri)

3) Bir şehrin veya bir bölgesinin tarihi, tarihi olayları, önemli kişileri, kültür ve edebiyatı üzerine toplantılar

- İstanbul Fethinin 550. Yılı Sempozyumu, 2 Haziran 2003. Kayseri.*
Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu, 20-22 Mayıs 2000. Kastamonu.
II. Kastamonu Kültür Sempozyumu, 18-20 Eylül 2003. Kastamonu.
VI. Hatay Tarih ve Folklor Sempozyumu, 19-20 Nisan 2002. Antakya.
Develi Sempozyumu, 2002. Develi.
II. Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu, 31 Mayıs-02 Haziran 2000. Balıkesir.
Trabzon ve Çevresi Uluslar Arası Tarih-Dil-Edebiyat Sempozyumu, 3-5 Mayıs 2001. Trabzon.
Bursa'da Dünden Bugüne Tasavvuf Kültürü Sempozyumu, 13-16 Kasım 2002. Bursa.
I. Eğirdir Sempozyumu: Tarihi Kültürel Ekonomik Yönleri ile Eğirdir, 31 Ağustos-1 Eylül 2001. Eğirdir.
I. Edirne Kültür Araştırmaları Sempozyumu 23-25 Ekim 2002. Edirne.
Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni 12-13 Nisan 2001. Kayseri.
Kitabeler Işığında Çanakkale Paneli, 22 Nisan 2002. Çanakkale.
V. Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu, 2000. Afyonkarahisar.
IV. Hatay Tarih ve Folklor Sempozyumu, 18-19 Ekim 1996. Hatay.
Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla V. Eyüp Sultan Sempozyumu, 11-13 Mayıs 2001. Eyüp.
Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla VI. Eyüp Sultan Sempozyumu, 10-12 Mayıs 2002. Eyüp.

Geçmişten Günümüze Kuşadası Sempozyumu, 23-26 Şubat 2000. İzmir.

Tarihte Siverek Sempozyumu, 12-14 Ekim 2001. Siverek, Şanlı Urfa.

I. Üsküdar Sempozyumu, 23-25 Mayıs 2003. Üsküdar.

II. Üsküdar Sempozyumu 12-14 Mart 2004. Üsküdar.

4) Kutlu Doğum Haftası toplantıları:

Kutlu Doğum Haftası, Türkiye Diyanet Vakfı, 4 Eylül 1993. Edirne Halk Eğitim Merkezi, Edirne.

Kutlu Doğum Haftası Paneli, 2-04 Mayıs 1997. TDV ve KKTC Vakıflar Genel Müdürlüğü, Girne, Lefkoşa, Gazimağusa.

DV Kutlu Doğum Haftası: Hz. Muhammed ve Hoca Ahmet Yesevî Paneli, 29 Ağustos 1993. Ankara.

Türkiye Diyanet Vakfı Kutlu Doğum Haftası: Dinî Edebiyat'ın Dünü Bugünü Paneli 1-7 Ekim 1990. Kutlu Doğum Haftası II. Ankara.

Kutlu Doğum Sempozyumur, 20-21 Nisan 1998. Isparta.

5) Cumhuriyet döneminin önemli tarihi olayları için düzenlenen toplantılar:

75. Yılında Cumhuriyet ve Sosyal Bilimler Sempozyumu, 19-21 Ekim 1998. İzmir.

Cumhuriyetin 75. Yılı Münasebetiyle Cumhuriyet Döneminde Dil ve Edebiyat Paneli, 26 Ekim 1998. Van.

Cumhuriyetin 75. Yılı Münasebetiyle Cumhuriyet Döneminde Dil ve Edebiyat Paneli. Kubbealtı, İstanbul.

6) Nevruz toplantıları:

İÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Nevruz Kutlama Programı, 22 Mart 2002. İstanbul.

Türk Dünyasında Nevruz: İkinci Bilgi Şöleni, 19-21 Mart 1996. Ankara.

Türk Dünyasında Nevruz Üçüncü Uluslararası Bilgi Şöleni, 18-21 Mart 1999. Elazığ.

Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni Sempozyumu, 20-22 Mart 1995. Ankara

Kırşehir Valiliği Nevruz Paneli, 19 Mart 2004. Kırşehir.

Nevruz Sempozyumu, 1997. Konya.

7) Osmanlı Devletinin kuruluşunun 700. yılı için düzenlenen toplantılar:

- Uluslararası Kuruluşunun 700. Yıl Dönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Kongresi 07-09 Nisan 1999.* Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Osmanlı Devletinin Kuruluşunun 700. Yılında Geçmişten Günümüze Gerede Sempozyumu, 20-21 Kasım 1999.* Gerede.
- Osmanlı Devleti'nin 700 Kuruluş Yıldönümü Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu, 22 Ekim 1999.* Gaziantep.
- 700. Yılında Osmanlı Paneli, 10 Haziran 1999.* İzmir.
- Osmanlı Dünyasında Şiir Uluslar Arası Sempozyumu, 19-22 Kasım 1999.* Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Osmanlı Devletinin Kuruluşunun 700. Yılı Uluslararası Gelibolu Mustafa Âli Sempozyumu, 21-22 Ekim 1999.* Kayseri.
- Osmanlı'nın 700. Yılında Muğla Sempozyumu, 6-7 Mayıs 1999.* Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Osman'dan Fatih'e: Osmanlı Devletinin Doğuşu ve İmparatorluğun Kuruluşu Sempozyumu, Mayıs 1999.* Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Osmanlı Devleti'nin 700. Kuruluş Yıldönümünde Klasik Türk Edebiyatına Bakış Paneli, 8 Aralık 1999.* Harran Üniversitesi, Urfa.

8) Karşılaştırmalı edebiyat toplantıları:

- I. Uluslar Arası Karşılaştırmalı Edebiyat Kongresi, 15-17 Ekim 2003.* Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- I. Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu, 29 Mayıs-1 Haziran 1995.* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- II. Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu, 16 Mayıs-18 Mayıs 1996.* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- III. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu, 30 Mayıs-1 Haziran 1997.* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- IV. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu, 28-30 Mayıs 1998.* Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü, Çanakkale.
- V. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu, 28-30 Mayıs 1999.* Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü, Çanakkale.

9) Bildirilerde en çok ele alınan konular:

Fuzûlî: 46

Mevlânâ: 34

Yunus Emre: 32

Ahmed-i Yesevî: 24

mesnevî: 15

Leylâ ve Mecnûn: 12

şerh: 14

tezkire: 13

kasîde: 11

Şeyh Gâlib: 10

Alf Şîr Nevâyî: 10

gazel: 10

atasözü ve deyim: 6

Evliya Çelebi: 6

Nef'î: 6

Mevlid: 6

Nâbî: 5

Yusuf u Züleyha: 5

Zâtî: 5

mersiye: 4

mazmun: 4

Niyâzî-i Mısırî: 4